

หัวข้อวิจัย	การรับรู้เกี่ยวกับ “ลาว” ในสังคมไทย
ผู้ดำเนินการวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนืออ๋อน ขว้ทองเขียว
ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.จุพิศพงศ์ จุฬารัตน์
หน่วยงาน	คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปีการศึกษา	2555

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของคำว่า “ลาว” การรับรู้และทัศนคติของสังคมไทยเกี่ยวกับ “ลาว” รวมทั้งบริบททางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อการรับรู้สิ่งเหล่านี้ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับลาวแบ่งแนวคิดหลักได้ 3 ประการ คือ

หนึ่ง การรับรู้ตามความหมายดั้งเดิม คือในสมัยสุโขทัย คำว่า “ลาว” มีความหมายถึงคนในเชิงยกย่องว่าเป็นผู้มีอำนาจ

สอง การรับรู้เมื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ได้แก่ สมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีทั้งการสร้างสายสัมพันธ์ทางเครือญาติ การเป็นพันธมิตรร่วมรบ และเป็นศัตรูเมื่อเกิดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ คำว่า “ลาว” ใช้เรียกคน 2 กลุ่มคือ หนึ่งกลุ่มที่อาศัยอยู่เหนือเมืองอัครดิถีขึ้นไป (ล้านนา) และสองกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง (ล้านช้าง) ทัศนคติของผู้คนในสมัยอยุธยาที่มีต่อลาวล้านนาคือความรู้สึกดูหมิ่นเกลียดชังเนื่องจากทำสงครามแย่งชิงอาณาจักรสุโขทัย ในขณะที่ลาวล้านช้างมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สมัยรัตนโกสินทร์ ความสัมพันธ์ระหว่างหัวเมืองลาวต่างๆ เป็นไปด้วยดีเนื่องจากการสร้างสายสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างราชสำนัก แต่เมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว การรับรู้และทัศนคติที่มีต่อกลุ่มลาวล้านช้างกลายเป็นความเกลียดชังและดูหมิ่นความเป็นลาวอย่างเด่นชัด

สาม การรับรู้เมื่อต้องการผนวกดินแดนภายใต้แนวคิดรัฐชาติ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การล่าอาณานิคมจากชาติตะวันตกทำให้สยามต้องให้ความสำคัญต่อการปกครองหัวเมืองลาวทั้ง 2 กลุ่มมากขึ้นด้วยการจัดแบ่งพื้นที่และส่งข้าราชการชั้นสูงไปกำกับราชการ หลังเสียสิทธิครอบครองพื้นที่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพ.ศ. 2436 รัฐสยามสร้างการรับรู้ใหม่ว่าคนในหัวเมืองล้านนาและหัวเมืองฝั่งขวาแม่น้ำโขง (ลาวอีสาน) ไม่ใช่ลาวแต่เป็นคนไทยเช่นเดียวกับสยาม ในขณะที่หัวเมืองลาวฝั่งซ้าย รัฐสยามใส่ใจการปกครองของฝรั่งเศสเพราะกลัวเสียสิทธิครอบครองหัวเมืองลาวอีสาน สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้ปัญหาความหลากหลายทางชาติพันธุ์เป็นอุปสรรคต่อการจัดการปกครองหัวเมืองลาวล้านนาและฝั่งขวาแม่น้ำโขงโดยราษฎรชาติความจงรักภักดีต่อกษัตริย์สยามและไม่รู้สึกว่าเป็น

ประชากรส่วนหนึ่งของรัฐ สยามจึงบังคับใช้กฎหมายผ่านระบบการศึกษาเพื่อเปลี่ยนการรับรู้และทัศนคติว่าราษฎรเหล่านั้นไม่ใช่คนลาวแต่เป็นคนไทยร่วมชาติเดียวกัน ในขณะที่หัวเมืองลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง สยามต้องแข่งขันกับฝรั่งเศสเพื่อตั้งผลประโยชน์ทางการค้า สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การรับรู้และทัศนคติที่มีต่อลาวล้านนาคือความไม่มั่นใจในอำนาจของสยาม ทำให้พระองค์เสด็จประพาสมณฑลพายัพ ในขณะที่หัวเมืองลาวฝั่งขวาแม่น้ำโขง สยามยอมรับว่าราษฎรเหล่านี้เป็นคนไทยเช่นเดียวกัน แต่เป็นคนเกียจคร้าน หัวอ่อน ปกครองง่ายและไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ส่วนหัวเมืองลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง สยามยังคงติดตามการปกครองของฝรั่งเศส โดยเฉพาะการจัดการเลือกตั้งผู้แทนพลเมืองลาวและความเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของสยาม

จากการที่คนไทยทั่วไปเรียกราษฎรในภาคอีสานว่าเป็นลาวเช่นเดียวกับคนลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นเพราะราษฎรในภาคอีสานมีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง มีวัฒนธรรม ศาสนา และภาษาพูดที่ใกล้เคียงกับคนลาว ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่จนทุกวันนี้

Research Title	Perceptions of the word “Laos” in Thai society
Researcher	Nuaon Khrouthongkhieo, Ph.D., Asst.Prof.
Research Consultants	Julispong Chularatana, Ph.D.
Organization	Faculty of Humanities and Social Sciences Suan Dusit Rajabhat University
Year of Completion	2012

The objective of this research is to study the origin and the meaning of “Lao”, some perceptions and attitudes toward “Lao” in Thai society and historical context affecting to these perceptions. The result demonstrates that perceptions of “Lao” in Thai society could be categorized in three major notions, which are

Firstly, this perception derives from the original meaning as found in Sukhothai period that “Lao” was used to praise a powerful man.

Secondly, this perception derives from interrelationships between states as found in Ayutthaya period, Thonburi period and early Rattanakosin period, which had complex liaisons through kinships, army alliances and competitors in conflict of interest. “Lao” was used to call two groups of people: one inhabited in the northern area upward from Uttaradit (Lao Lan Na) and the other inhabited on the left side of Menam Kong’s plateau (Lao Lan Chang). In Ayutthaya period, the attitude toward Lao Lan Na was contempt, drawing from its opponent in wars claiming over Sukhothai, while the attitude toward Lao Lan Chang was esteem. In the early Rattanakosin period, however, the relationship between Laotian settlements and Siamese court had become in a good state from inter-marriages until the rebel caused by Chao Anuwong (Prince Anuwong) in the reign of Rama III since then the perceptions and attitudes toward Lao Lan Chang was drastically changed to contempt and hostility.

Thirdly, this perception derives from the assimilation under nation-state ideal in the reign of Rama V. Western colonization urged Siam to pay more attention to Laotian settlements on both sides of Menam Kong’s plateau, operating by arranging land properties and appointing high officials to regulate. After losing the right to claim over the left side of Menam Kong’s plateau in 1893, Siamese government created a new perception that people living in Lan Na as well as those living on the right side of Menam

Kong's plateau (Lao E-saan) were not Laotian but Siamese. Siamese government also took a caution on the French government trying to claim the right over E-saan territory. In the reign of Rama VI, the incident of the First World War caused complications for Siam to govern multi ethnicities on both sides of Menam Kong's plateau. People in Lan Na and on the right side of Menam Kong's plateau felt that they were not loyal subjects to the Kingdom of Siam so the government used education system to install a new perception and attitude that these people were ethnic Thais not Laotian. Whereas the lost claim on the left side of Menam Kong's plateau, instead Siamese government fully competed with the French for trade benefits. In the reign of Rama VII, the perception and attitude toward Lao Lan Na turned to homeland insecurity that needs the king to retain the territory by visiting monthon Payup in the North. Even though Laotians on the right side of Menam Kong's plateau were accepted as Siamese, most Thais looked down at Laotians as lazy, mild-headed, easy-to-rule and underdeveloped traits. On the other hand, Laotians on the left side of Menam Kong's plateau stilled a thorn in Siam's side as found in the democratic election brought by the French government as well as the communist movement in Indochina, both were threatened to the ideal of Siam's absolute monarchy.

Nowadays these perceptions of "Lao" still continue in Thai society. Normally, Thais call people living in E-saan territory as "Lao" the same as calling Laotians living in Lao People's Democratic Republic because they have come from the same roots of ancestors moving across Menam Kong River and share the same culture, religious beliefs and language.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.จุฬิศพงศ์ จุฬารัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์-
ศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษางานวิจัย ขอขอบคุณ
เจ้าหน้าที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้ความสะดวกในการค้นคว้า
ข้อมูล รวมทั้งขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่อนุมัติเงินทุนสนับสนุนการทำวิจัย